

Jan DE GROEF

Witte pater, bisschop van Bethlehem

Voor Jan DE GROEF, geboren en getogen in Beigem, lag de abdij van Grimbergen op een boogscheut van het ouderlijke huis, maar een voordracht van witte pater Marcel PAUWELS, actief in Tanzania, richtte zijn blik veel verder. Het Zwarte Continent ligt hem sindsdien na aan het hart. Zowat een jaar intussen is deze missionaris van Afrika (witte pater) bisschop van Bethlehem in Zuid-Afrika.

‘Laat jongeren meetellen. Het werkt!’

Tom HEYLEN

Dertig jaar geleden trok Jan DE GROEF, luttele maanden na zijn wijding, voor het eerst naar Afrika, naar Malawi. Korte tijd nadien voerde zijn roeping hem nog verder zuidwaarts. Voor de mijnwerkers die vanuit Malawi richting Zuid-Afrika waren getrokken om er hun brood te verdienen, zette hij zich in het bisdom Bethlehem in. Daar is hij nu, na vele omzwervingen, bisschop.

– Geboren zijn in de schaduw van de norbertijnenabdij van Grimbergen en pater worden. En toch geen norbertijn?

De huidige deelgemeente Beigem is inderdaad de plek waar ik opgroeide en waarmee ik me nog steeds sterk verbonden voel. Tijdens een avond van Broederlijk Delen, ergens in de jaren 1970, trof me echter het getuigenis van witte pater Marcel Pauwels. Zijn hart was vol van Tanzania, zijn missiegebied. Hij vertelde over het gemeenschapsleven daar en over de fijne samenwerking met andere godsdiensten. Ook de vreugde waarmee hij vertelde hoe hij zich in Tanzania thuis voelde, bleek zeer aantrekkelijk. Dat deed me besluiten in te treden bij de missionarissen van Afrika, beter bekend als de witte paters.

– Na uw priesterwijding ging het richting Zuid-Afrika. Een bewuste keuze?

Dat Afrika mijn werkterrein zou worden, zat haast ingebakken in mijn keuze voor de witte paters. Na mijn wijding moest ik echter nog wat geduld oefenen alvorens ik het continent kon betreden. In afwachting van de vereiste papieren voor Zuid-Afrika draaide ik mee in de parochie Elsdonk in Edegem. Het duurde immers maanden om een werkvergunning vast te krijgen. In die tijd werd in het Zuid-Afrika van het apartheidregime de Kerk bestempeld als ‘het roomse gevaar’.

Ik was voorbestemd voor onze missie in Bethlehem, waar de witte paters Malawiërs bijstonden. Het ging om gastarbeiders, die hoopten hun levensonderhoud te verdienen in de goud- en diamantmijnen in de provincie Vrijstaat. Na een ‘tussenstop’ in Malawi, waar we kennismaakten met de taal en de cultuur, werd ons – ikzelf, een Canadese en een Amerikaanse medebroeder – in Bethlehem een parochie toevertrouwd.

Vergelijken met België? Het bisdom Bethlehem is uitgestrekter dan ons land, maar telt slechts twaalf parochies voor een katholieke minderheid van 70.000 zielen. Destijds was er niet één inlandse priester. Drie paters toewijzen aan één parochie bood de mogelijkheid meer te doen dan louter parochiewerk. In samenspraak met

de toenmalige bisschop, mgr. Bucher, een Duitse priester-in-zending, zetten we ons in het bisdom ook in voor de vorming en animatie van leken.

– En toch keerde u een tijdlang terug naar uw vaderland?

Na tien jaar Zuid-Afrika was het tijd voor iets nieuws. Ik mocht in België aan de slag bij Missio Antwerpen. Ik was een ‘levend voorbeeld’ om in scholen en parochies te tonen dat onze Kerk een wereldkerk is en dat christenen hun geloof kunnen (en moeten) beleven over de landsgrenzen heen. Ik had van dichtbij mogen ervaren hoe belangrijk het is over je eigen grenzen te durven kijken. In Bethlehem werden gastarbeiders uit andere Afrikaanse landen echter beschouwd als een bedreiging voor de eigen tewerkstelling. Die angst wordt pas overwonnen door het besef hoe rijk dat samenleven wel kan zijn. Het komt er dus op aan die rijkdom zichtbaar te maken. Dat probeerde ik bij Missio, tot ik na vijf jaar terugkeerde naar mijn eerste liefde, aanvankelijk naar Burkina Faso en uiteindelijk opnieuw naar Zuid-Afrika, ditmaal Pretoria.

„Ik mocht ervaren hoe bevrijdend het samenleven met gastarbeiders kan zijn”

– Kwam u terecht in een sterk veranderd Zuid-Afrika?

Voor de zwarte bevolking bleek vrijer geworden. Eindelijk kan ze uitkomen voor de eigen mening. Maar er is een keerzijde. Alles is te koop, maar dat moet je natuurlijk kunnen betalen. Met de torenhoge werkloosheid niet vanzelfsprekend. Ook de vele eenoudergezinnen en aidswezen zijn voor ons een grote zorg. Jongeren zijn hun wortels kwijt. Gelukkig bereiken we in de Kerk nog een vrij grote groep jongeren. We proberen hen ook meer verantwoordelijkheid te geven, hen te laten voelen dat ze

In Beigem vieren ze Jan De Groef, als vriend en als bisschop. © Herman Ricour

meetellen. Het resultaat is dat het bisdom nu zestien inlandse priesters telt, een uit Nigeria en een uit Malawi.

– En toch werd u er vorig jaar bisschop in ‘uw’ Bethlehem?

Einde 2007 aanvaardde de paus het ontslag van de 77-jarige mgr. Bucher. Er moest dus een opvolger komen, en ik vermoed dat ze in Rome de inlandse priesters nog te jong vinden voor die verantwoordelijkheid. De oudste onder hen is nog geen vijftig. Toch verbaasde het me dat de vraag aan mij werd gesteld, want er zijn nog andere buitenlandse priesters in Zuid-Afrika. Ik ken natuurlijk het land en het bisdom al vele jaren. Ook de meeste priesters in het bisdom waren geen onbekenden. Ik aanvaardde de benoeming en werd vorig jaar in maart tot bisschop gewijd.

Een van mijn prioriteiten is mee ervoor zorgen dat de Kerk in Zuid-Afrika kan voorzien in haar eigen onderhoud. In een van de rijkste landen in Afrika is ze dat

stilaan aan zichzelf verplicht. De gulle steun van ngo’s in het buitenland is vandaag echter nog broodnodig, vooral bij de opvang van wezen en verwaarloosde kinderen. Haast elke parochie heeft een of meerdere opvanghuizen en dat kost behoorlijk wat.

– Als bisschop zult u minder snel naar een andere plek trekken, dan als witte pater. Wat doet u dat?

Ik vermoed dat ik inderdaad nu tot mijn 75ste in mijn bisdom zal blijven. Op mijn leeftijd zijn vele overplaatsingen ook niet meer wenselijk. En ik denk er nog steeds sterk aan naar België terug te keren. Nooit dacht ik eraan de Zuid-Afrikaanse nationaliteit aan te vragen. Ik voel me nog verbonden met Beigem. En ook daar kennen ze me nog. De oud-chiroleiding van mijn tijd – velen zijn reeds opa of oma – lanceren nog steeds acties voor mijn projecten. Komende zondag ben ik opnieuw het feestvarken. Ik kijk er al naar uit!